

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:

DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA:

Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Șapte secte religioase.

Reflexii la articolul diaconului Dr. GH. COMȘA.

Frații preoți, cari au luat parte la congresul nostru pastoral de astă toamnă, își aduc desigur bine aminte de liniștea plină de demnitate și de încredere, cu care a vorbit I. P. S. Mitropolitul Ardealului despre primejdia sectelor. „Nu mă tem nici de ei”, pentru că se va împlini și aici înțelepciunea: Apa trece, pietrele rămân. Rând pe rând vor trece și ei cași toate încercările calvinilor și luteranilor din trecutul cu mult mai greu și va rămânea neclintită, ba chiar spălată, piatra cea tare a credinții noastre strămoșești. Pericolul părea mai mare la început, „dar banii numai niciodată nu vor fi în stare să schimbe sufletul și credința unui popor”.

Și multă liniște și încredere au trezit aceste vorbe cumiști, mai ales în inimile noastre, a preoților dela margini, adevărat din locurile cele mai amenințate de sectari. Vedeam și noi cu ochii, că a scăzut și curiozitatea față de un lucru nou și că creștinii noștri dau tot mai puțină crezare tututor pripășiților și slugilor de pela jidani și primesc cu multă părere de bine deslușirile noastre — de pe amvon, sau în convorbiri, — asupra rătăciților. O vedeam, dar par'că nu eram destul de bine dumiriți.

Articolul din nr. 5 al acestei reviste, scris de diaconul Dr. Gh. Comșa din Ministeriul cultelor, și prin locul unde era așezat, ar fi vrut să dea de nou marea importanță primejdiei, ce se descarcă asupra bisericii noastre ortodoxe din partea sectelor. Ba se spunea, că primejdia a mai crescut față de trecut, ivindu-se o nouă sectă în comunele Cuvin și Păuliș.

Mulți cetitori vor fi fost ispitiți să credă, că poate centrul sectarilor din Curtici sau Buteni se va fi mutat în comuna noastră, de aceea în câteva cuvinte voi arăta adevărul.

Auzisem cam înainte de Nașterea Domnului, că în comuna noastră nește oameni cearcă să se numească cu un nume, pe care

nu știam de unde l-au împrumutat. Am zis, sigur vor fi auzit de cartea bisericească Penticostar și neștiind ce vreau să spună, s'au numit după ea penticostari. N'am cercetat mai cu deamănuntul, fiindcă cunoașteam bine pe cei cu pricina: O femeie stricată, care nu ști unde să se mai ascundă de muștrările conștiinței, își poartă de nas și pe soțul ei, care aproape nu știe nici cum îl cheamă. Aveam temei să mă tem de ei? Articolul: Șapte secte religioase, m'au umplut însă de nedumirire și mirare. Cum a ajuns vestea până la București, la Ministeriul cultelor, care-i mai încarcă și cu 25 de aderenți? M'am pus îndată pe cercetări și am aflat câteva amănunte. În toamnă a fost la bapțiștii de aici (18 suflete, toți slugi la jidovii din Ghioroc și încă netrecuți de tot dela biserica noastră) alegere de predicator. Erau 2 partide. Unii țineau cu unul orb de un ochiu (cum să fie la minte?), iar alții cu altul mai istoreț, care umblase și prin America. A fost ales orbul (așa-i zic și oamenii de aici). Partida cealaltă (de toți vre-o 6) s'a despărțit de comunitate și nealesul G. Bradin — dealtfel locuitor în Păuliș — se vede și-a adus aminte de ceva cunoștințe de prin America, le va fi scris după o carte nouă și pe baza celei trimise de prietinel P. Budean din Adron Ochio, a întemeiat o nouă sectă. În Cuvin cu Sida Semenășe ca conducătoare, nu soțul ei, cum s'a scris greșit, iar în Păuliș încă, se vede, că și-a mai găsit un ortac.

Păcătoasa dela noi a început să facă în casa ei, tot feliul de bazaconii: să bată în palme, să tremure ca scuturată de friguri, să spună tot feliul de parascovenii, zicând, că vorbește'n limbi și să se arunce ca moartă la pământ, spunând, că atunci iese diavolul din ea. Dar se vede, că atâția „draci are” de nu se mai gatu cu eșitu. A umblat apoi tot ea pela casele oamenilor, să-i cheme la rugăciunea ei. S'au dus vreocățiva mai tineri și când au văzut-o ce isprăvește, s'au înfundat cu râsul cât s'au putut, până când au văzut-o cum tremură și se aruncă pe jos, atunci au pornit-o pe hohote. A trebuit rătăcita să-l lase

pe diavolul în pace și să-și scoată afară din casă ascultătorii, cari râdeau de ea.

În duminica trecută am cetit credincioșilor mei în biserică din această revistă știrea, — rușinoasă pentru noi, — că în comuna noastră (cu multă dragoste față de biserică, unde un singur credincios și-a vândut o parte din averea sa și a cumpărat în anul trecut un clopot cu 40,000 lei) s'ar găsi 25 de oameni, cari ascultă de cine-i mai rău în sat și s'au mirat cu toții mult, cum au putut ajunge și prin gazete astfel de lucruri neadevărate.

Rătăcita de sus, neputând atrage decât pe o țigană vrăjitoare și pe unul, care încă a fost prin America, a început să colinde pela casele oamenilor cu Biblia în mână, arătându-le tot felul de locuri, cari i-ar da dreptate ci, deși abia știe ceti.

Începând cu ziua Anului nou, subscrisul, am pornit din sf. biserică o vie și zeloasă propagandă între credincioși, pentru procurarea Noului Testament, legat frumos de redacția Lumina Satelor din Sibiu. Și l-au procurat în acea zi 5 creștini. Înainte cu vre-o 2 săptămâni mi l-au cerut încă vre-o 10, zicând că vreau să le răspundă și ei celorce tot cearcă să-i ispitească.

Iată dar o veste de negrăită bucurie. După lupta purtată de preot, multă vreme și cu în-sufletire, întră și poporul în ea. Prin învățăturile primite în biserică se simt și credincioșii în stare să stea de vorbă cu sectarii și nădăjduim tare, că prin cârmuirea și ajutorul venit tot dela casa lui Dumnezeu, vom ajunge — acum preot și popor — să-i întorcem iar la vatra strămoșească și pe fii pierduți. În comuna noastră sunt ce e drept 3 felii de sectari: Bapțiști, sâmbătiști și penticostali, dar abia toți, dacă numără 25 de suflete. Acesta-i adevărul.

Îl voi ruga personal pe fratele Dr. Gh. Comșa să-mi spună, de unde și-a luat în-formațiile.

Nu vreau să zic, prin aceste rânduri, că sectarii n'ar fi încă și acum un pericol pentru biserică noastră. Nu. Din potrivă primesc din toată inima datorințele ce ni le impun ivirea și lățirea lor și cari sunt concretizate așa de bine în articolul amintit mai sus: „Tuturor slujitorilor altarului ni se impune datoria de a ne potența zelul pentru Biserica ortodoxă. Să nu uităm: și urmează cele 6 concluzii bine rotunzite.

Le sosesc sectarilor și acum broșuri cu nemiluita din America, pe cari le împărțesc pe nimic credincioșilor noștrii, sau pe prețuri bagatele. Și mulți le cumpără chiar și numai

pentru hârtia din ele. Am cercat să-i combat și pe acest teren comandând tot dela redacția Lumina Satelor broșuri ieftine, ca: Cum râde dracul de oameni a 2 lei și Inima omului a 5 lei. Credincioșii le-au primit cu bucurie. Acum am făcut — iar ca un răspuns la ne-venerarea sfinților și a icoanelor din partea sectarilor — o comandă mai mare (tot la red. L. S.) de icoane foarte frumos lucrate în București, în stil ortodox, a 12 lei bucata. Le recomand și tuturor fraților preoți să le introducă atât în casele proprii, cât și în ale credincioșilor, în locul icoanelor cu sfinți prea fățuiți, cumpărate de prin târguri și cari nu sunt deloc în stilul bisericii noastre. Sunt foarte potrivite de a se vinde la cercurile religioase.

Cu un cuvânt, împotriva sectarilor, cea mai ziloasă propagandă, dar să nu mână noi apă pe moara lor, încărcându-i din locuri cu mari răspunderi — ca Ministeriul cultelor — cu aderenți pe cari nu-i au. Se vor folosi ci de aceste date în interesul lor și în dauna noastră.

Cuvin, la 25 Febr. 1924.

Nicolae Tandrău, preot.

Pe marginea unei cărți.

„Pe drumul Damascului“. Poeme religioase de ALEXANDRU STAMATIAD, prețul 16 lei.

Stau la masă, lângă cel mai scump prieten, — modesta mea bibliotecuță — și am înainte, volumul de poezii, ce poartă titlul sugestiv de mai sus ieșit din peana iscusitului poet A. Stamatiad.

Citesc poezie după poezie și sunt copleșit de-o mângăere dulce, căci azi, în vâlva atâtor nelegiuri, când o lume întreagă aleargă în galop nebunesc, după câștiguri mari și mici, după prozaicul ban, când lupta pentru existență o purtăm cu griji așa de mari, îți cade bine să iai în mână o carte în care poetul-artist, te ridică și te poartă în alte sfere și își concentrează idealurile, speranța, și toate cerințele de dreptate și adevăr, într'o putere supra ome-nească, care se numește Dumnezeu.

Cartea aceasta este plină de religie, de evlavie, de iubire de țară și respect pentru trecutul neamului.

Cu gândul totdeauna la Dumnezeu, la Mântuitorul Cristos, la Preacurata și sfinții Ingeri, poetul a creat poeziile — sale pline de adâncimi neperitoare, ca izvoarele țării noastre.

În poeziile: „Pe Domnul lăudați-l în

trimbiță de aur", „Îndurate Părinte și iarăși mă privește” „și Fii lăudat Isuse al nostru Împărat”, observăm o fină analiză psihică a simțământului religios al autorului. Iar din poeziile: „Ale Tale-s Doamne mărele albastre”, „Fii lăudat Stăpâne că ne-ai lăsat abizul” și „Prea Sfântă și curată Fecioară între fecioare”, reese în mod plastic și concis, puterea Divinătății, în care vedem confirmarea legilor, cari mână toate pe cărările senine și ridică pe om din misterul imens, pe care lumea nici când nu-l va înțelege. Aceasta credință și concepție filozofică — zic literații — este cea mai grandioasă și dă material bogat pentru creațiuni poetice.

În poezia „Țării mele” ne zugrăvește așa de plastic și măestrit, munții și codrii noștri, unde s'a încheșat țaria și unitatea neamului românesc. Ni se trece pe dinaintea ochilor șirul nesfârșit de biserici, zidite de boerii evlavioși, în cari s'au adăpos'it aproape 2000 de ani: credința, limba, datinele și obiceiurile poporului român. Aici în freamătul codrilor și în șopotul izvoarelor au răsunit duioasele noastre doine.

Poetul deplânge ravagiile războiului, stricarea gospodăriilor, și umilirea, mizeria oamenilor, vede izvoarele și apele munților înrostite de sângele eroilor; orașe și sate în flăcări, femei desperate, și desculțe cu copilașii în brațe.

Însă la vederea tuturor acestor grozăvii, poetul nu disperează, dincontră are o nădejde nețărmurită în viitorul țării noastre. Căci acest popor cu sufletul plin de înțelepciune, a trecut prin cumpene mari, prin greutăți și nevoi cumplite; a înfrânat cu bărbăție vigeliile vieții și a știut să-și păstreze pururea credința în bine și în dreptatea Celui de sus. Pe fruntea lui este întipărită „răbdarea românului” țaria legendară a neamului nostru oțelit în dureri. El a văzut și îndurat atâtea năcazuri, că nimic nu-l mai poate îngrozi. Poporul român și-a plătit scump, dreptul de a trăi în lume.

Peste tot luat, fiecare vers din poeziile lui Stamatiad, pare un suspin de inimă îndurerată, un plâns lăuntric, cu care strigă spre ceriuri, așteptând mântuirea mult ahtiată. Te prinde farmecul acestei dureri de suflet rănit, îmbinată cu o religiozitate evanghelică cum numai primii creștini au știut doar să simtă. Cetind aceste poezii parecă ești într'o bisericuță ascunsă și simți trebuința să-ți pleci fruntea pe lespeda rece ca neconturbat și adâncit pe aripele rugăciunii mute, să-ți ridici sufletul la Domnul.

Afară de limba frumoasă și ușoară, versul lor este curgător elegant și muzical.

Dorim ca, la sunetul harfei poetului Stamatiad, stăpân pe un șir de sentimente înalte, să se miște inimile tuturor creștinilor, ca în vremurile vechi, când se mișca pietrele la cântecele lui Orfeu. Aceasta carte va fi o podobă pe masa oricărui preot sau intelectual român. Se capătă la autor, profesor la liceul Moisa Nicoară în Arad.

S. Stana.

Sinodul protopopesc din Șiria.

22 Februarie (6 Martie) a. c.

Sinodul nostru ppsc din acest an a fost o ade-vărată sărbătoare. Căci ni s'a dat marea bucurie să avem în mijlocul nostru de oaspe pe valorosul președinte al Asociației clerului Andrei Șaguna, pe păr. asesor-ref. Dr. Gheorghe Ciuhandu.

Salutul păr. ppop Mihail Lucuța, adresat iubitului nostru oaspe este urmat de cele mai sincere și cele mai călduroase vrații din partea tuturor celor de față. În decursul debaterilor sinoadele avurăm deosebita plăcere, să ascultăm sfaturile și învățăturile prețioase ale păr. referent. Drept urmare și hotărârile, ce s'au enunțat de acest sinod merită să fie cunoscute în cercuri cât mai largi. S'a discutat despre neajunsurile bisericii noastre și s'a hotărât, să se facă pașii de lipsă la autoritățile superioare, chiar la sf. Sinod al Bis autocefale române, pentru a se introduce și în biserica noastră disciplina, fără de care azi numai putem prospera! Să se aplice § 96. p. 7 din st. nostru organic, care prevede, ca și față de mirenii renitenți să se ia același măsuri disciplinare, care se iau față de clerici. Să se aplice apoi pedepsele canonice față de cei ce trăesc în concubinaj. Relativ la crimele ce se tot sporesc în județul Arad, s'a hotărât, ca fiecare preot să studieze cauzele și împrejurările între cari se comit ele în parohia sa, și să comunice ppopului rezultatul studiilor sale, având păr. protopop la rândul său să raporteze Consistorului nostru eparhial despre cele constatate. Generalizându-se cu timpul acest procedeu — va contribui — măcar în parte — la sanarea acelu rău. La urmă am avut deosebita satisfacție să auzim din gura unui țaran revolta poporului împotriva celor ce necintese ziua Domnului prin ținerea de târguri și alte daraveri incompatibile cu sfințenia Duminicilor și sărbătorilor. Ce privește rapoartele, cetite de păr. ppop tractual, din fiecare cuvânt al lor respiră dragostea frățescă, față de preoții din comunele submanuate. E o mângăiere aceasta pentru noi și un indemn nobil, dar servește mai presus de toate spre lauda aceluia, care în forma aceasta a știut să facă din ppiatul Șiria un protopopiat de model.

Adevăratul praznic a fost la orele 3 după masă în Casa națională, unde se adunaseră 300—400 țărani și câțiva intelectuali, să asculte conferința pâr. *Dr. Ciuhandu*. Cu toate că aerul proaspăt de primăvară ispita pe toți la lucrul, ce-i aștepta în grădinile, în holdele și în viile lor, acești săteni ciustiți au venit totuși, Șirieni și Gălșeni deopotrivă, să asculte conferința. Au fost câțiva și din alte vre-o 10 comune ale tractului. Și nici care nu s'au înșelat în așteptările lor. Căci părintele conferențiar ne-a celit pagini încă „*nescrise*” din istoria bisericii noastre. Și a fost o idee fericită, ca deodată cu descoperirea acestui material *nou*, să se facă cu acelaș material și propaganda, atât de neglijată la noi. De data aceasta propaganda s'a făcut chiar acolo, unde se petrecuseră, cu 90 de ani mai înainte, evenimentele desfășurate, cu o rară iscusință, în firul conferinței; obiectul conf. au fost suferințele ortodoxilor din părțile acestea, îndurate la anul 1834 de pe urma unației. Autorul moral al acelor siluri este episcopul unit, Vulcan, dela Oradea-mare, care în tovărășie cu împăratul Austriei a voit — prin intrigi — să pue mâna deodată pe întreagă dieceza Aradului, unde până aci n'a putut străbate unirea, decât în orașul Arad, Timișoara și Măcău. După ce încercarea aceasta (1815) n'a dus la rezultat, Vulcan titulo că face vizitații canonice, acolo unde nu avea pe cine să viziteze, începe, cu ajutorul unгурilor, cea mai desperată goană împotriva ortodoxilor. Inceputul se face la Șepreuș unde în anul 1825 se produce o turburare între țărani și domnul de pământ de acolo. Se pornește goana contra țăranilor și preoților din Șepreuș. Cei judecați și internați în temnițele ungurești cer mai întâi prin scrisoare, apoi print'o delegație sprijinul lui Vulcan. Acesta promite totul, dacă reclamânții se dau uniți. Promisiunea nu se împlinește, dar Vulcan cu aceasta i-și *dă aramă* pentru întâia dată *pe față*. La 1827 funcționarul unгур Alexandru Balass stăruie să se institue o comisie mixtă pentru a abate dela ortodoxie pe niște oameni, cari trebuiau *peste voia lor* să se țină de legea unită. Cu aceasta începe și-rul nesfârșit al șicanărilor în Siatina, Negra, Nădălbști, Susani, Minead, Laz, Dieci, Revetiș și Roșia.

Preoții din aceste comune se plâng la episcopul lor pentru mai multe silnicii, între altele li s'a împus preoților să repare drumurile. Adevărata furtună se descarcă la anul 1834, după moartea episcopului Aradului Ioanovici și înainte de venirea celuiilalt episcop. În acel an Vulcan se năpustește cu toată furia și cu toate slugile administrației ungurești asupra satelor noastre. Acestei acțiuni se alătură și „nemeșii” unгурi, la Dezna familia Török, la Petriș, Oberșia și Vinești familia Salbeck. Se exploatează în toate satele nemulțumirile poporului. Preotul din Felminiș, să scape de pedeapsa Episcopului său, a trecut la unire. Așa a fost și aiurea, chiar și la Șiria. Unirea se propoveduia nu numai de preoți uniți, ci chiar de

notari și alți funcționari unгурi. Aceștia erau apostolii desbinării sufletesti a neamului. Consistorul din Arad trimite o comisie de preoți să umple pe sate, dar acestora nu li-se îngăduie să între acolo, unde intraseră agenții unației. Lucrurile petrecute în primăvara anului 1834 sunt îngrozitoare. Din protopopiatul Ineu-lui trecuseră la unație satele Chertiș, Roșia, Buteniilor, Revetișul cu filia Berindia și Selegenii. Pentru celelalte sate urmasă șicanări nemaipomenite. Preotul din Buhani este alungat de cătră domnul de pământ și înlocuit cu altul. Preotul Teodor Coplan din Laz e amenințat, că de va merge să mormânteze la Dezna (unde tot din cauza nemeșului nu era preot) îl va lega în fere. Astfel bieții oameni și-au îngropat mortul fără preot. Tot așa s'a făcut și în celelalte sate din județul Arad. A doua zi după cele petrecute în 1834 la Dezna, vine la fața locului episcopul sârb ortodox Manuilovici din Timișoara, administratorul vacantei noastre eparhii. Dar domnul de pământ și pe episcop îl amenință cu bătăi.

Tot așa s'au petrecut lucrurile și în podgoria Aradului. Aici centrul de activitate era Galșa. În primăvara anului 1834, Vulcan face vizitație canonică în județul Arad și ne răpește într'un singur an 18 parohii, din cari unele s'au reîntors încă înainte de 1848 la ortodoxie, altele se gândesc de întoarcere în zilele noastre. Deși era însoțit în tot drumul său de sbirii administrației ungurești, Vulcan nu este primit nici unde așa, cum ar fi dorit. La Comlăuș și la Șimand mai ales a putut vedea, cât este poporul de strein de el. La Galșa ia cu sila biserica dela ortodoxi și o dă uniților, în ziua de 8 Maiu 1834, cu mare alaiu, de față fiind și officianții județului. Prin asemenea mijloace în 1834 trecuseră la unire 14.775 suflete, mai bine zis *victime* înființând guvernul unguresc pe seama lor 2 ppiate gr. cat. la Galșa și la Șebiš, și 20 de parohii.

Cu aceasta s'a început desbinarea sufletescă, în județul Aradului, chiar atunci, când era atâta nevoe de forțele neamului în altă parte. Inșă episcopul unit Vulcan a lucrat chiar împotriva intereselor neamului, când a deschis lupta confesională în așa dimenziuni, în cât la 1847 episcopul nostru Raț a trebuit să se plângă la împăratul, împotriva obrăznicilor unației.

Tot la 1834 se face și la Șiria unația. În timpul acesta Mihuț Toader scrie la unație 600 suflete. La cercetarea făcută ulterior s'a dovedit, că numai 200 s'au înscris. La a doua prezentare a comisiei nu s'a mai anunțat nime, ba și cei înscriși au zis, că nu mai vor să știe de unație. Li s'a lăsat totuși cu sila preot unit. Din cearta învățătorului Botta cu preotul Milici profită iarăși unația. Preotul Milici primise chiar o epistolă dela Vulcan. Preotul Milici și diacnul Milici, fiul preotului, pedepsiți de Consistorul din Arad, trec la unație. Astfel și la Șiria vrajba dintre

frați a înstreinat pe sânge de sângele său, legându-i de dușmanii seculari ai neamului.

La urmă păr. conferențiar le spune Șirienilor, că a venit în acest cuib al ortodocșiei să desfășoare câteva pagini încă nescrise din istoria diecezei noastre. N'a venit să deschidă războiul confesional, ci să ne întărim unii pe alții în credință. A venit cu sufletul părinților voștri și cu al nostru. După unirea politică trebuie să vie și unirea sufletească, adică reunirea ierarhică a tuturor Românilor. Aceasta va urma cu aceeaș putere elementară de nebiruit, cu care a urmat și cea politică. Pentru acest ideal trebuie să lucrăm deschis și cinstit și noi, pentruca să vină cât mai repede împăcarea sufletească a neamului. Și aceasta va urma necondiționat. Poporul a fost oarecând siluit și sedus; noi am venit să-i deschidem ochii, să-i arătăm rătăcirea, ca poporul, care a înfăptuit unitatea politică, acelaș popor să ducă la biruință și restabilirea unității sufletești, prin întoarcerea tuturor Românilor în sânul bisericii ortodoxe, care n'are legături cu streinii, decât numai cu Dzeu din ceruri și cu neamul românesc din Țara aceasta. „N'am venit să silesc pe nimeni sau să-i vorbesc între patru ochi ori la întunericul nopții, ci deschis grăesc poporului românesc: Să-și facă datoria către sufletul său, care e datoria și către Țară”. Cine se va întoarce va fi primit cu brațele deschise și bucurie mare va fi și în ceruri și pe pământul românesc, pentru împăcarea sufletească a fraților. Incheie cu cuv. prof. Ieremia: Stați la drumuri și vedeți și întrebați cărările Dnului cele veșnice și vedeți, care este calea cea bună și mergeți pe ea și veți afla odihna sufletelor voastre (Eremia VI. 16.), la ce conferențiarul adaugă: „Căutați cărările cele veșnice ale Domnului și întărirea neamului, căci e vorba de odihna sufletelor voastre și de consolidarea temelii Țării”

Conferința, deși a durat un cias și jumătate, a fost totuș ascultată cu atențiune încordată, cu evlavie chiar. Iar efectul l-am văzut în ochii ascultătorilor, între cari erau și câți-va uniți din Șiria.

Raportor.

Acum — lucruri slabe, dela Șeitin

Afirmasem în coloanele acestui organ (nr. 51. din 1923), că dela festivalul școlar de 1 dec. tr. „*elevii g. cat.*”, din preună cu *părinții* lor și mai marii lor locali bisericești au ținut să se illustreze — prin absență”. Și întrebam atunci: „Separatiștii noștri g. c. dela Șeitin nu încap la un loc cu ortodocșii nici măcar în ziua comemorativă a alipirii Ardealului la Țara Mamă?” Iar „protopopul Murășului”, d. Gh. Maior a răspuns, că dâșii nu fac separatism; că n'au fost deloc poftite nici *autoritățile* unite (întrebăm: *câte-s în Șeitin?*) nici învățătorul g. cat. Acum însă

avem la mână declarația d-lui inv.-director U. Pinteș, care a dat *ordin, primit de inv. g. cat. la 30 nov. pe lângă iscălitură*, ca și dâșul cu elevii să participe la festivalul școlar, aranjat sub egida directorului tuturor școalelor de acolo. *D-l protopop vedeă din fereastră*, cum școlarii mutau cele de lipsă pentru aranjarea festivalului școlar în sala de joc, și nu în edificiul școlii ortodoxe, tocmai pentruca să poată veni și g. catolicii. Li mai trebuia d lui protopop și învitare specială? O va primi pe viitor, ca să nu poată pune vina pe alții pentru absență. De altfel, foarte bine observă dl dir.-inv. U. Pinteș: eră datorria fiecărui *bun român* să iee parte la serbare, — și *fără învitare*: adăogăm noi.

D-l protopop contestă, că s'a jucat csărdăs-ul la nunta din chestiune. Dar, și în aceeaș privință, dl protopop are ghinion, cum s'ar zice. Dl U. Pinteș știe dela d. inv. g. cat. I. Fizetea, că a fost csărdăs. Iar nașul acelei nunți ni-a îndemănat o declarație, că tocmai d. protopop al Murășului, Gh. Maior, i-a cerut voie să fie csărdăs. Și s'a jucat csărdăs, la dorința D-Sale chiar. Și n'a lipsit nici salutul de „Isten hozta”, pe care încă l-a tăgăduit Reverendisimitatea Sa.

Din partea noastră, petreacă-și D-Sa și catolicii săi cu „Isten hozta” și cu csărdăs, căci noi nu ne amestecăm în chestiunile familiare ale nimănu. Dela d. protopop al Murășului însă așteptam cu drept cuvânt: să nu poartă adevărul de nas.

Dovezile ce le avem le păstrăm pe când d. protopop va face procesul de calomnie, ca l-a pus în vedere acestei gazete.

Și-acum rămâne clar și rostul de *factor romanizător* al bisericii unite din Șeitin, mai ales sub oblăduirea Rev. Sale. Noi cunoaștem, mai ales în părțile de apus ale României, tocmai din contră, *rostul funest, antinațional sub raportul românesc, al bisericii unite*. De pildă în Măcău, de unde este și păr. protopop, s'au cules, la memoriul din 1900 către Papa pentru încuviințarea limbii liturgice maghiare, *nu mai puțin ca 350 iscălituri*, între cari o sumedenie de inși cu cele mai neaoșe nume românești. Intre iscălitori eră nu numai învățătorul cantor g. c. Lázár József, ci și crâșnicul bisericii g. c. Major Pál! Din familia Maior au iscălit chiar șase capi de familie!

Atari cameleonice schimbări la față ale bisericii g. catolice și mai ales atitudinile îndrăznește, de a perversi adevărul curat ca lumina soarelui, vor trebui, la sigur, să aibă o urmare: elementele sănătoase sub raport național vor trebui să „defecționeze” dela unație, iar protopopul g. c. al Murășului să aibă cu vremea credincioși *numai în Murăș*.

Amin, amin zic vouă: va fi aceasta! Va fi prin buna inspirație și din instinctul de conservare națională, ale Poporului Românesc!

Conferință poporală

inută la întrunirea în Curticiu a „Cercului religios Arad”
de Pr. EUGENIU CRĂCIUN.

(Urmare și fine.)

Primele popoare, la cari găsim o cultură mai înaintată sunt: *Fenicienii și Egiptenii*, pe cari se face pomenire și în Sf. Scriptură, și cari au trăit cu mii de ani năntea de n. lui Cristos. Dela timpurile acelor popoare sălbatice și jumătate sălbatice, de cari am vorbit până acum, și până la cultura Fenicienilor și Egiptenilor, este o mare săritură, iub. mei ascultători, căci la aceste două popoară găsim urma unei culturi atât de înaintate și minunate, care și azi — cu drept cuvânt — ne pune în uimire. Aceste popoare au crescut vite, au ținut boi, vaci, măgari, cari și cămile. Au lucrat pământul mai bine decât noi astăzi. Au cunoscut scrisul și cetitul. Au avut organizație de stat. Au avut domnitori, numiți: Faraoni, au slujbași de stat, cum sunt azi miniștrii, au avut învățați cari citeau de pe stele și cunoșteau și știința doctorească. Au făcut corăbii, cu cari vâsleau pe întinsele mări, făceau negustorie și și-au adunat nemai pomenite bogății în țările lor. Și cu ajutoriul acestei culturi au învins și subjugat o mulțime de popoare, pe carile-au pus la lucru, și cu mintea lor, dar cu brațele robilor au zidit minunate palate și biserici, a căror urme se văd și azi, și cari au fost zidite în așa fel, încât nici cei mai iscușiți meșteri din ziua de azi, nu ar ști să zidească mai mari, mai tari și mai trainice clădiri.

Iubiților mei ascultători!

Atât Fenicienii cât și Egiptenii se trag din vița, ce se cheamă a Semitiilor, o vița de popoare din care se trag și Jidovii. Iar despre aceste popoare nici într'un loc din Istorie nu se spune, că ar fi fost popoare tari, războinice și curagioase, — așa dară trebuie să credem, că aceste popoare, s'au ridicat au strălucit și au putut stăpâni și robi chiar și alte popoare — numai și numai prin iscusința și cultura lor. Iată dar dovedit, ceea ce am mai spus, că *cultura este mai mare și mai tare decât numărul, puterea și curagiul*.

O cultură încă mai veche decât cea a Fenicienilor și a Egiptenilor a fost cea a *Chinezilor*, cari cu vre-o 4-5000 ani n. de nașterea lui Cristos și-au îngrădit toată, împărăția lor cu un groaznic zid de peatră, de 20 ori așa de lung, ca de aici și până la Marea neagră, — ca să se apere de popoarele sălbatice, cari îi încunjurau. Ca să cunoașteți, iubiților mei, că ce a fost cultura Chinezilor, cred că ajunge, dacă vă spun numai atât, că ei năntea cu 5000 ani s'au îmbrăcat în haine de mătăasă, au mâncat din vase de argint și de porcelan, au beut din pahare de sticlă, au avut foi, și au scos afară din țara lor pe acela, care n'a mers în fiecare zi la biserică.

Și mai este încă un lucru pe care trebuie să vi-l amintesc aici și acesta este, că atât Chinezii, cât și

Fenicienii și Egiptenii, deși n'au cunoscut pe adevăratul Dzeu, dar totuși și-au frământat mintea, ca să-l găsească, cu un cuvânt *Pau căutat pe Dzeu*, și au ridicat pompoase biserici și s'au închinat unor făpturi, pe cari ei le credeau a fi Dzei.

Și după toate acestea, m'ați putea întreba, cum de aceste propoare, cu o cultură atât de frumoasă și înaintată, totuși au pierit sau au decăzut? Vă voi răspunde și la această întrebare, iub. mei!

Cauzele sunt mai multe. *Întăiu de toate n'au cunoscut pe adevăratul Dzeu și astfel legile lor n'au izvorit din singura, adevărată și sfântă lege a adevăratului Dzeu.*

Apoi această cultură a lor a fost numai la suprafață, căci a fost averea numai a celor de sus, numai a învățaților, cari au ținut poporul de jos în întunecime și prostie, ca să-i stăpânească mai ușor.

Și în urmă că nici celor de sus și nici celor de jos nu le-a plăcut să lucreze. Învățații făceau planurile, iar miile de robi asudau sânge lucrând lucrul cel greu. Când au ajuns să se înbuibe în bogății, poporul de jos n'a fost obicinuit să lucre, căci s'a învățat să trăiască din sudoare a popoarelor robite.

Și pe când ei se trândăveau, popoarele cele robite rând pe rând s'au resculat, au scăpat din robie — și n'a mai fost cine să lucreze, și atunci cultura cea frumoasă, zidită cu atâta sânge și sudoare prin sute și mii de ani, s'a darămat, au venit alte popoare mai tinere, mai vâng'oase, mai lucrătoare, și i-a șters de pe suprafața pământului.

Iată, iubiții mei asc., așa-i că multe lucruri bune și folositoare putem să învățăm, dacă răsfoim paginile mohorâte ale istoriei?

Și acum am ajuns la un timp, care s'ar putea numi timp de trecere, în care mai multe popoare se ridică și strălucesc, pentru un scurt timp. Dar pe cât de repede se înalță tot atât de repede și pier, și nu pot lăsa urme mai adânci în istoria lumii. Învățăturile, pe cari le-am putea scoate din istoria lor, sunt cam tot aceleași, pe cari le-am scos din istoria Fenicienilor și a Egiptenilor, — și tocmai de aceea nu mă voiu oprî timp mai îndelungat la istoria lor, ci îi voiu aminti numai în treacăt, spunând că astfel de popoare au fost *Persienii*, numiți în Sf. Cărți poporul din Persida, apoi *Cartagenii* și alții.

Răspuns la cartea lui P. B. Bratu „Hristos și morale Vs. Comedii din Altare” de IGNATIE DIHOR preot, ort. rom. Zăbalț.

Creștinismul, ortodox în frunte cu crucea lui Hristos a rămas singura privire asupra adevărului, care a revărsat în sufletele însetate de mângălere balzamal înpăcării cu Dumnezeu, cu sine și cu vieța.

Omul aflându-se singur în fața naturii reci și splepdice, întră el și univers să zărește degetul călăuzitor al D-lui. De data aceasta creștinul ortodox nu mai privește neputincios la fulgerele ceriului' la rân-

getul sângeros al fiarelor, căci a câștigat o încredere mântuitoare în Dumnezeu. Grijă, năcazurile, îndoelile, suferințele, ori ce rău nu-l urmăresc și să frăsare la fiecare bătae de ușă, ca și cum o nouă durere, o nouă grijă ar avea să pătrundă în casa lui.

Fericiți sunt aceia ce au pe Hristos cu crucea lui și nu cunosc chinul brutal al îndoelii; Zic aceasta pentru că ei posedă mângăierea. Crucea aprinzând candela dorului de vecinicie, face vecinicia cu putință, căci dacă în lumea căznilor vecinicia nu este sigură, crucea o dă neapărat în lumea sufletului.

Scriu însă pentru aceia ce nu au nu cunosc, ori nu voiesc ca să cunoască această mângăiere, dar nu știu dacă le voi putea da ceea ce însumi caut năvălit de grija pentru fericirea aproapelui, care tânjește în această epilepsie spirituală.

Rătăcirile lor ne arată, că până acum au rătăcit că s'au înșelat singuri; dar au bătut ceasul fericiri, și pentru ei. Cine le va uduce cuvântul liberător? Cine le va deschide paradisul pierdut, dacă nu noi preoții? „Nu merge așa” este strigătul tururor. Ne aflăm pe urcușul vieții, de ce să nu îndrăsnim să mergem până la creastă?

Vieța modernă a recunoscut convingerea religioasă fiecăruia din confesiuni și secte: dar fiecare trebuie să facă parte din aceea confesiune, care-și are origina adevărată în Dumnezeu.

Hristos te întreabă creștine, iubești-l, când năcazul și strămtorarea este pe capul tău, sau îl iubești numai atunci, când piciorul tău calcă pe cale așternută cu flori?

Noi ne simțim una cu semenii noștri, fiindcă suntem intradevăr una, fiindcă acela-și suflet pulsează în noi toți, fiindcă există o adancă potrivire întră noi de natură trupească și sufletească. Cu cât apropierea dintre oameni este mai puternică și cuprinzătoare, cu atât gândirea este mai întinsă și luminată.

Ori cât de mari ar fi predicele apropierei dintre oameni, ori cât de mari pricinile de desbinare dintre ei, ori cât de protivnice interesele lor, pe toți însă trebuie să-i poarte un acela-și curent de solidaritate cu trecutul lor; mai întâi cu tradiția strămoșilor lor, apoi cu toți celce trăesc împreună cu ei, formând aceeaș rețea de sprijin reciproc, alcătuind același cerc de viață spirituală comună.

Cine își închipuie că se poate lipsi de această unire, pentru un oscior de ros, sau pentru un post plătit, este vrednic de plâns.

Nu lăsați să zâmbească visurilor și gândurilor voastre oamenii practici, cabotinii faptei și ai minciunii, acestia sunt prea orbiți de strălucirea aurului pentru a vedea strălucirea modestă a sufletului; sunt prea fascinați de puterea vieții mărunte, pentru a simți simfonia Dumnezească a crucii celei mari.

În mine cel ce doresc deșteptarea tuturor celor căzuți dela adevăr se sbate un dor, o sete de sinceritate. Fiind că pricep mai bine viața și științe spiri-

tuală, doresc să le fac cursul vieții mai stânjenit, lupt să le înlătur piedicele. Dintr'un curș sinuos și șerpuitor, doresc să fac o albie dreaptă, în care să se strecoare nestingherită o apă limpede ca cristalul oglinda credincioasă a adevărului. Ori ce abatere dela aceasta este un izvor de minciună. Dar pe când minciuna să strecoară ca o matcă pe față și este cu atât mai adâncă și mai primejdioasă, cu cât este mai ascunsă, cu cât împrumută mai bine grimasele sincerității și viclenia ei este mai greu de cunoscut, sinceritatea ni-se înfățișează în toată nuditatea ei cuceritoare și firească, merge cu fruntea sus și trăiește din propria ei voință. Minciuna este ca o pată de oleu ce se întinde și e greu s'o ștergi; sinceritatea esta ca mireazma trandafirilor din grădină, n'o vezi dar te înbată, este destul o diere pentru a curăți aerul de miresmete minciunii.

Mă întreb adesea: ce pricini nepătrunsă înboldesc pre unii să primească de bună voe comedia minciunii și a ipocriziei, ca un lucru dela sine înțeles, ca o nevoie de neînlăturat — deci ca un lucru oarecum adevărat, — deși văd bine, că nu e decât o comedie. Dacă îi observăm bine, se răsvrătesc împotriva lor, conștiința le spune că lucră în potriva credințelor lor adevărate.

Lumea ortodoxă începe a vedea că din ce în ce mai mulți oameni necompetenți și lipsiți de cultura teologică adevărată, dar având o cultră sectaristică liberală fără temei și lipsite de adevăr, cari apoi sunt departe de a putea face critică unui popor mai vărtos ortodox român ale cărui convingeri religioase sunt bazate pe stâncă de granit al sfântei scripturi și care popor este ia înălțimea chemări sale de a purta crucea lui Hristos chiar și în timpuri de perzecuțiuni religioase cum era pe timpul erei maghiare în ținuturile ale ardealului și bănățului.

Din tonul alarmat a scrierii lor și a propagandei arzenale ce o fac să vede lămurit desertăciunea învățăturilor cu care doresc ei că se otrăvească un popor și să-i slăbească puterile religioase, ca astfel să-l aibă ca obiect de joc în pământuriile politice favorul altor națiuni ce stau cu ghiare deschise de a răpi avutul lui.

Un astfel de scriitori s'a ivit acuma în persoana lui P. B. Bratu, care își dă titlul de „reformatorul român american” și tipărește în tipografia George Haiser din Sibiu o broșură cu titlul „Christos și morale Comedii din altare,” în care începe să critice preoțimea și îndeosebi rânduielile liturgice ale sfintei biserici, arătându-și totodată ura și dușmănia ce o poate nutri față de acestea așezăminte pe car mintea unui laic nu le poate cuprinde, și le judecă ca comedii și așa bate joc de ele.

Fie-mi permis a face o scurtă apologie referitor la această broșură, nu pentru a ataca pe cineva ci după cum am amintit la început o fac din dragoste față de aproapele.

Referitor la ceea ce zici D-le Bratu la începutul lucrării D-Tale despre cruce, apoi dacă D-Ta ai fi înțelept îndeajuns spre a cunoște crucea lui Hristos adevărată propagată de Apostoli așa precum este reală, ființială, pipăibilă, neînbrăcată cu înțelepciunea deșartă a filozofiei, altcum ai raționa, apoi Hristos ar fi trebuit să se răstignească pe o astfel de cruce cum Zici D ta în închipuirea D-tale. Adevărul însă rămâne tot adevăr și dacă nu este înbrăcat în basmele fantaziei. (Va urmă.)

INFORMAȚIUNI.

A 24-a Șezătoare Culturală. Duminecă la 30 Martie direcțiunea Palatului Cultural va aranja o Șezătoare culturală cu un program foarte ales. Cu acest prilej va ține dl profesor universitar *Dr. Sextil Pușcariu* primul rector al universității din Cluj, o conferință despre „Liga Națiunilor“. Cum dl Conferențiar trebuie să-și continue drumul spre Oradea-Mare cu trenul de 6 ore, șezătoarea va începe la ora 4 precis d. m. Publicul este rugat să se prezinte punctual, ca programul să nu sufere întârziere.

Șezătoare la Palatul Cultural. Duminecă în 16. Martie s'a ținut la palatul cultural a 23-a șezătoare culturală, care a fost cercetată foarte bine. A ținut o conferință f. instructivă profesorul *Fortunescu* din Craiova, despre nemuritorul Caragiale. Conferențialul ne-a zugrăvit pe vestitul Caragiale așa de bine încât fiecare ascultător s'a îndepărtat mângălat că cunoaște pe prozatorul Caragiale. Îndemnăm publicul să cerceteze aceste șezători.

Convocare.

Frații preoți, membrii ai cercului religios Mândruloc, sunt poftiți a lua parte la întrunirea, ce se va ținea la SS. 40 mucenici (Hranul bisericii), în comuna Miniș.

Program:

Dimineața: Utrenie. La orele 9^{1/2} sf. liturgie, slujită în sobor. La priceasnă, predică de preotul *C. Mihulin* din Cicir. La eșirea din sf. biserică împărțirea de cărți și icoane între credincioși.

După masă, conferință pentru popor de preotul *Ioan I. Ardelean* din Micălaca. Conferință intimă.

Cuvin, la 26 Februarie (10 Martie) 1924.

Ioan Marșieu,
secretar.

Nicolae Țandru,
președinte.

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: **Dr. Romul Mager.**

Tipografia și Librăria Diecezană, Arad.

Extras din catalog.

- Potir** cu pedestal din bronz, păharul din argint aurit à 1500.— și 2200.—; din argint curat și aurit à 7500.— și, 8000.— Lei.
- Linguriță** la sf. cuminecătură din argint à 450.—, din bronz aurit à 200.— Lei.
- Disc** din bronz aurit à 150.— Lei, din argint aurit 1000.— Lei.
- Copie** cu ascuțit de oțel à 260.— Lei.
- Cutie** pentru sf. cuminecătură la bolnavi, din bronz argintat provăzută cu o cutioară pentru sf. cuminecătură, un potiraș din bronz aurit și o linguriță à 2000.— Lei.
- Cutie** pentru botez, provăzută cu o sticlă pentru sf. mir, pentru oleu, o cutioară pentru burete, un miruitor și foarfeci la sf. botez, din bronz, argintat à 2000.— Lei.
- Cuțitaș** pentru miruit, 120.— Lei.
- Candele** de argint de China sau Alpaca à 550.— și 800.— Lei.
- Cădelnițe** după ritul ortodox din bronz argintat à 1000.— și 1500.— Lei.
- Cruci pe altar**, sau portative, din lemn frumos lucrat à 50.— Lei, din argint de China cu Domnul Hristos gravat în cruce și cu decoruri, bucata à 1400.—, iar din bronz argintat 550.— Lei.
- Litier** din argint de China à 3500.— și à 4500.— Lei.
- Tavă** pentru anafară, dela 400.— Lei în sus.
- Burete** presat (pentru antimis) à 15 Lei.
- Unelele de bronz pentru prapori**, 600.— Lei.
- Cruce** pentru molitvelnic din argint de China 500.— Lei, iar din aramă argintat à 180.— Lei.
- Steluță** din bronz aurit 150.— Lei, iar din argint aurit 280.— Lei.
- Pristornic** (sigil pentru sfintele prescuri) din lemn de teiu, bucata 25.— Lei.
- Cană** pentru încălzit apa (pentru căldură — teplota) din bronz argintat, 80.— și 100.— Lei.
- Vase pentru apă și vin** cu tavă din bronz argintat 1400.— Lei.
- Vase de sticlă pentru apă și vin**, cu tavă din zink, cu 150.— Lei. Cu tavă de cristal cu 230.— Lei.
- Vas pentru miruit** din bronz argintat, provăzut cu cuțitaș à 550.— Lei.
- Ornate** (odăjdii) bisericești în toate execuțiile dela 4500.— Lei în sus. *La cerere servim mostre.*
- Stihare** pentru preoți, din giolgi (pânză albă) dela 800.— Lei în sus; din brocat după înțelegere.
- Prapori** în toate mărimile și culorile dorite, bucata dela 2500.— Lei în sus. *La cerere servim mostre.*
- Acoperitoare** pentru analogion (Tetrapod) din brocat, plūs, mă'ase, dela 1000.— Lei în sus.
- Perdea** la ușile împărătești. Prețul după material (plūs, catifea, brocat, damast) și după mărime.
- Chivot, Ripizi** de lemn Feșnice.
- Potcapii** din catifea à 150.— Lei.
- Brâne preoțești** în toate culorile à 600.— Lei metrul.
- Prăznicare**, execuție foarte frumoasă, pictate pe lemn de teiu, sau pe tinichea cu 200.— Lei.
- Clopoțele** pentru altar dela 300.— Lei în sus.
- Icoane sfinte** pictate în oleu pe pânză în orice mărime.
- Mormântul Domnului** pictat pe pânză frumos și montat, dela 1500.— Lei în sus.
- Stihare** pentru ministranți, din giolgi, dela 400.— Lei în sus, iar din brocat după înțelegere.
- Căciuli pentru preoți** dela 150.— Lei în sus.